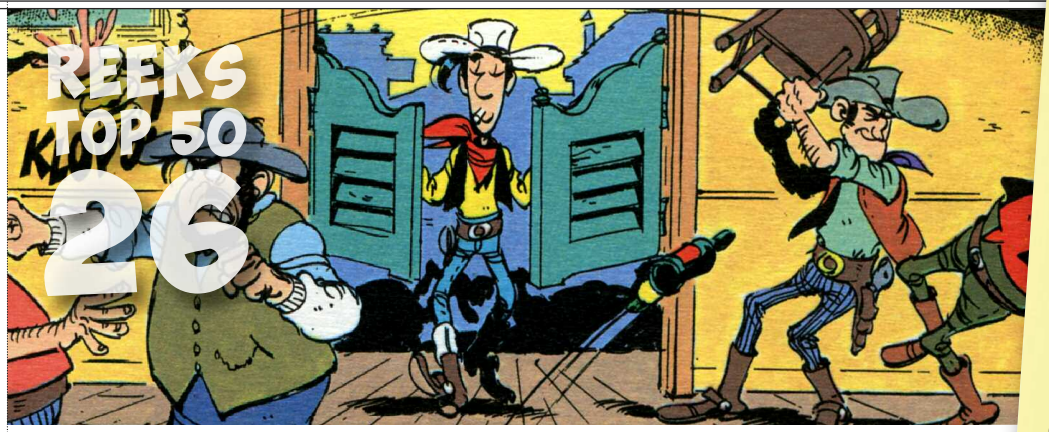

REEKS TOP 50 26

LUCKY LUKE

A poor lonesome cowboy

Tekenaar:
Morris (Maurice De Bevere)
België, °1923-†2001
Achdé (Hervé Darmenton)
Frankrijk, °1961

Scenarist:
René Goscinny, Greg, Vicq, Martin Lodewijk, Dom Domi, Bob de Groot, Jean Léturgie, Xavier Fauche, Guy Vidal, Lo Hartog van Banda, Claude Guylouis, Yann, Éric Adam, Patrick Nordmann, Laurent Gerra, Tonino Benacquista, Daniel Pennac

Eerste album:
1949

Uitgeverij:
Dupuis, Dargaud, Lucky Comics

Op het einde van elk album keert een *"I'm a poor lonesome cowboy"* zingende Lucky Luke de lezer de rug toe. In werkelijkheid kent de eenzame cowboy een grote entourage. Behalve honderden miljoenen lezers in de afgelopen zestig jaar vond hij op zijn pad talloze markante figuren uit de Far West.

December 1946. Bij Dupuis verschijnt een almanak van het weekblad Robbedoes die tevens als testcase dient voor een paar jonge snaken. André Franquin publiceert het Robbedoes-verhaal De Tank terwijl van Morris' hand het twintig pagina's tellende Arizona 1880 staat opgenomen. De held van dienst is een vrolijke cowboy die naar de naam Lucky Luke luistert, maar die nog niet de vorm had van de nu wereldwijd bekende stripfiguur. In grote, ronde lijnen stond het personage er al wel op.

ONTGINNING VAN EEN GOUDMIJN

In de weken die volgden, schreven enthousiaste jonge lezers de uitgeverij aan om met drang nieuwe afleveringen te publiceren. Vanaf 12 juni 1947 betrad Lucky Luke voor het eerst de pagina's van het weekblad Robbedoes. Het verhaal dat in nummer 376 begon, was geschreven en getekend door Morris en heette Dick Digger's Goudmijn. Een profetische titel want Lucky Luke groeide snel uit tot een goudmijn voor diens auteurs en uitgevers.
Tot 1955 maakte Morris op zijn eentje jaarlijks ongeveer twee verhalen. Het negende, De Spoorweg door de Prairie, liet de in het Westvlaamse Kortrijk geboren tekenaar over aan René Goscinny die hij enkele jaren tevoren in de Verenigde Staten had ontmoet. Het was het begin van een lange en vruchtbare samenwerking die 37 verhalen duurde. Gekoppeld aan Morris' dynamische tekenstijl zorgde Goscinny's inventieve humor en een neus voor grappige nevenpersonages ervoor dat de reeks een waar succes werd.
Bij het overlijden van Goscinny op 5 november 1977 was hij net gekomen aan

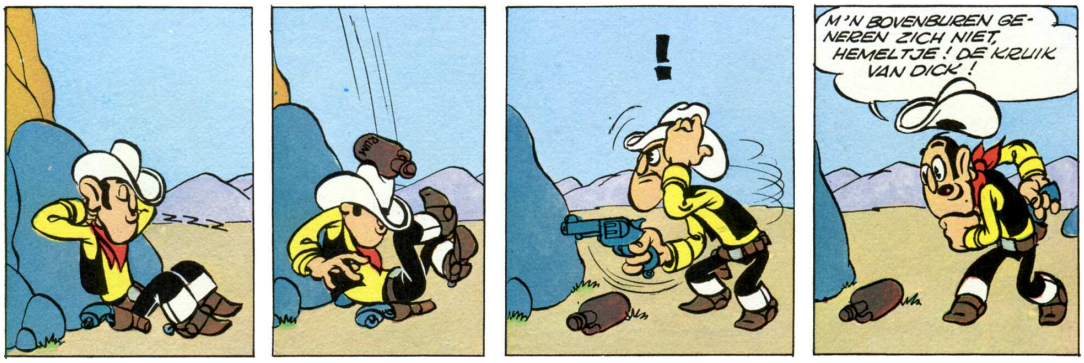

Eigen aan Morris' tekenfilmachtergrond en zijn ambitie om het in de VS in die branche te gaan maken, zag de oorspronkelijke Lucky Luke er meer uit als een rond tekenfilmfiguurtje. De verhalen kenden veel slapstickmomenten.
(uit Lucky Luke A1: Dick Digger's Goudmijn)

de voltooiing van De Zingende Draad. In de daaropvolgende drie jaar kwam Morris niet meer aan het tekenen van Lucky Luke-strips toe, de zin ontbrak hem. Vervolgens vertrouwde hij de scenario's toe aan verscheidene schrijvers naargelang het thema dat hij voor de avonturen uitzocht. Met wisselend succes schreven onder meer Vicq, Bob de Groot, Guy Vidal en Lo Hartog van Banda één of meerdere verhalen. Een van de best uitgewerkte ideeën na Goscinny's dood was Fingers door Nederlander Lo Hartog van Banda. Maar het waren Jean Léturgie en Xavier Fauche op wie Morris het vaakst een beroep deed.

CENSUUR

Vanaf het begin in 1946 was het de bedoeling om Lucky Luke komische, maar ook erg realistische avonturen te laten beleven. En hoewel het neerknallen van boeven en gangsters van allerlei pluimage bij het genre hoort, stak de Franse censuurwet voor de publicatie van jeugdtijdschriften daar in 1949 een stokje voor. De laatste pagina's van Vogelvrij, waarin Bob Dalton wordt gedood door een kogel door het hoofd, liet de hoofdredacteur van Robbedoes uit zelfcensuur aanpassen. Er was geen sprake van dat dergelijke beelden door kinderen zouden gezien worden. Enkele jaren later verging een aan een pistool zuigende Billy the Kid als baby hetzelfde lot. Vanaf 1981 kon de scène opnieuw in het album. *The times they are a-changin'...*

DE DALTONS

Doorheen de jaren breidde de wereld rond Lucky Luke zich uit. Lucky en zijn trouwe viervoeter Jolly Jumper trokken steeds vaker op jacht naar de ontsnapte Daltons, in dit geval de neven van de originele, historische gebroeders die op het einde van Vogelvrij (1954) op het kerkhof terug te vinden waren. De neven leken als twee druppels water op hun illustere familieleden. Goscinny kwam met het plan op de proppen om de nog dommer dan slechte gangsters te hergebruiken. En sinds hun eerste optreden in De Neven Dalton (1959) ontsnapten ze zowat om het andere album uit de gevangenis om er vierenveertig pagina's later weer door Lucky Luke naartoe geleid te worden.
De woedeaanvallen van Joe, nauwelijks in toom gehouden door William en Jack, maken onderdeel uit van het canon van de stripreeks. Net zo goed als de onstilbare vraatzucht van grote broer Averell.
Ook andere historische figuren uit het wilde westen kwamen één of meerdere verhalen bijkleuren. Onder hen beroemdheden als Billy the Kid, Calamity Jane, Jesse James en anderen zoals Buffalo Bill en Sarah Bernhardt. Vaak weerkerende nevenpersonages zijn doorgaans bleke lijkbidders wiens uiterlijk Morris baseerde op een leraar op het Sint-Jozefscollege in Aalst waar hij zijn middelbare schooltijd doorbracht, ouwe grijsaards met een grote mond en lafaards die zich liever afzijdig houden omdat ze tussen de twaalf en veertien kinderen hebben. Het pek en veren waarin men schurken doopt alvorens men hen op een treinrail het stadje uitjaagt horen er al net zo bij als smakelijk toekijkende gieren.

DE DOMSTE HOND VAN HET WESTEN

Nog onvergetelijker is de creatie van Rataplan, de domste hond van het westen... en ook van het oosten.

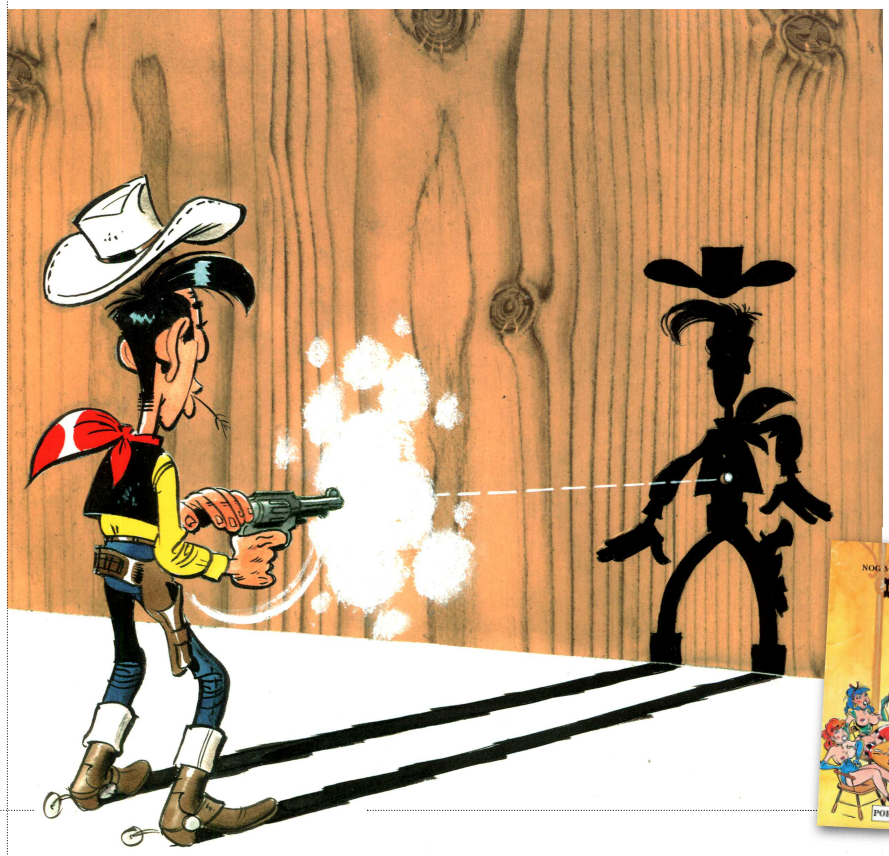

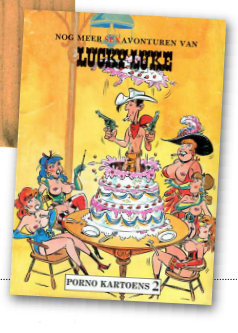

De slogan "De man die sneller schiet dan zijn schaduw" en alle demonstraties in de verhalen dienaangaande maken deel uit van het strippatrimonium. Eind jaren 1970, begin jaren 1980 kreeg de slogan een dubbele bijbetekenis in een reeks illegale seksparodieën.

Volgens een oude anekdote stalen Morris en André Franquin uit de vitrines van bioscopen promotiefoto's voor films als documentatie voor hun strips. Filmliefhebber Morris uitte zijn passie veelvuldig met hommages aan roemruchte acteurs en regisseurs die hij een cameo gaf. (voorbeelden: David Niven in Lucky Luke A30: Calamity Jane, Alfred Hitchcock in Lucky Luke B1: De Postkoets, W.C. Fields in Lucky Luke B5: Western Circus, Lee Van Cleef in Lucky Luke B9: De Premiejager, Louis de Funès in Lucky Luke B20: De Éénarmige Bandiet, Groucho Marx en Christopher Lee in Lucky Luke B26: De Duivelsranch)

Hij begrijpt zijn taak als bewakingshond in de gevangenis en bewaker van de Daltons in het bijzonder helemaal niet en vliegt al eens op Lucky Luke af om hèm in tegenstelling tot de Daltons te bedreigen. Rataplans naam is een knipoogje naar Rin Tin Tin, een voorbeeldige, moedige hond die vanaf 1922 de hoofdrol speelde in een langlopende filmreeks. Morris vond de filmhond zodanig ongeloofwaardig, op het belachelijke af, dat er een tegengestelde afgeleide kwam in In het Spoor van de Daltons (1962). Zijn populariteit groeide zienderogen, in die mate zelfs dat hij in het merendeel van de albums voorkomt, soms in een belangrijke hoofdrol. Vanaf 1987 kreeg de hond zijn eigen stripreeks, eerst met lange verhalen, later met zeer flauwe gags op één of een halve pagina.

KNIPOGEN

Voor het plezier van de auteurs, allebei gepassioneerd door films, gaven ze het uiterlijk van hun nevenpersonages vaak dat van filmsterren, vaak voor niet langer dan één of meerdere prenten. Oplettende lezers zullen allicht John Wayne herkennen als kolonel Mac Straggle in Het 20ste Cavalerie (1965) of Alfred Hitchcock die net zoals in zijn eigen films een cameo maakt in De Postkoets (1969) en later nog eens in De Duivelsranch (1986). De stijfdeftige professor Robert Gainsborough in Calamity Jane (1967) is niemand minder dan de Britse acteur David Niven. Toen Niven het album in handen kreeg, lachte hij naar verluidt onbedaarlijk. Morris' collega's moesten er ook aan geloven. Hij karikaturiseerde André Franquin en Will in Dick Digger's Goudmijn en op diens eigen vraag gaf hij Buck Danny-tekenaar Victor Hubinon een rolletje in In de Schaduw der Boortorens (1962).

De Daltons vormen een hechte familie. Na de historische vier broers Emmett, Bill, Grat en Bob in het album Vogelvrij kwamen hun nog dommere neven Joe, William, Jack en Averell de show stelen. Ook hun moeder laat zich even gelden. (uit Lucky Luke B6: Ma Dalton)

Al vroeg startte voor Lucky Luke *een geanimeerd leven door middel van (teken)films en series. In 1984 produceerde Hanna-Barbera een op de bestaande strips gebaseerde tekenfilmserie van 26 afleveringen, in 1991 gevolgd door nog eens zoveel afleveringen door het Franse IDDH. Tien jaar later kwamen er onder de hoede van tekenfilmstudio Xilam 52 afleveringen bij met originele verhalen. Tekenfilms voor de bioscoop waren* Daisy Town *(1971),* De Ballade van de Daltons *(1978),* De Daltons op Vrije Voeten *(1983) en het lichtjes op* De Karavaan *geïnspireerde* Go West *(2007). In 1991 kroop Terence Hill in de huid van de lonesome cowboy voor twee tv-films (waaronder de eerste een adaptatie van* Daisy Town *was) en een televisiereeks van acht afleveringen van een uur. In 2004 kaapten de Daltons in de Franse film* Les Daltons *de hoofdrol van Lucky Luke (vertolkt door de Duitser Til Schweiger) weg. Vijf jaar later volgde alweer een verfilming met Jean Dujardin in de hoofdrol.*

Ook Morris' opvolger Achdé zette de toon verder met optredens van onder meer Céline Dion in Jolly Jumper op Vrijersvoeten (2004) en Elizabeth Taylor in Een Strop voor de Daltons (2006).

VAN DUPUIS NAAR DARGAUD

Eind 1967, na de publicatie van het eenendertigste album Tortilla's voor de Daltons, verliet Morris het weekblad Robbedoes om in het concurrerende stripweekblad Pilote van Dargaud het mooie weer te gaan maken. Met het grotendeels op de klassieke westernfilm Stagecoach (1939) van John Ford geïnspireerde De Postkoets begon voor Morris en René Goscinny, die toen met Asterix een nieuw eclatant succes toevoegde op zijn palmares, een nieuw avontuur. Bij Robbedoes kregen Louis Salvérius en Raoul Cauvin zodoende de kans om met De Blauwbloezen een nieuwe komische westernserie te starten om de vrijgekomen plaats van Lucky Luke min of meer op te vullen.

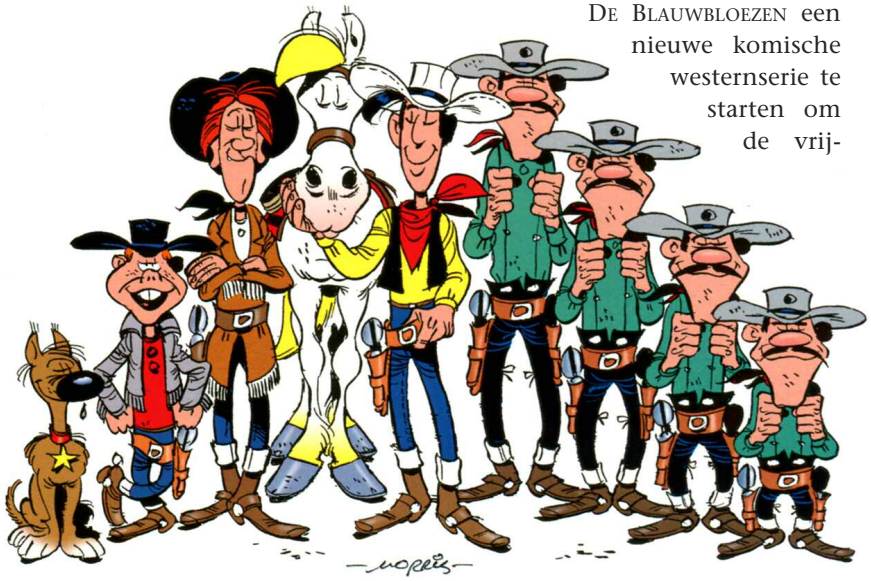

De Franse strips verschenen bij Dargaud voortaan in een chiquere gekartonneerde vorm in plaats van de slappekaftuitgaven van Dupuis, een gegeven waar Morris niet ongevoelig voor was. En op de backcover kwam voortaan de slogan "De man die sneller schiet dan zijn schaduw" te staan. De baseline werd snel onlosmakelijk verbonden met het personage.

VOORTZETTING

Op 17 juli 2001 vertrekt Morris naar de eeuwige jachtvelden. Zijn werk werd aanvankelijk voortgezet door Achdé en de Franse komiek Laurent Gerra die er een door zowel pers als publiek gesmaakte overname van maakten. Hun samenwerking aan de reeks De Avonturen van Lucky Luke naar Morris duurt drie albums. In 2010 is het de beurt aan Daniel Pennac en Tonino Benacquista, allebei Franse romanschrijvers, om met hun Lucky Luke tegen Pinkerton de continuïteit van de scenario's te verzorgen.

Op zijn eentje herneemt Achdé sinds 2011 Kid Lucky als een volwaardige spin-off nadat Pearce (zijnde Didier Conrad en Yann) met Jean Léturgie in de jaren 1990 twee albums met de kleine Lucky Luke maakten.

Dat de ontsnapte Daltons altijd weer achter tralies belanden is een van de zekerheden van de reeks. Een andere is het eindplaatje met een zingende Lucky Luke op Jolly Jumper die de ondergaande zon tegemoet rijden. (uit Lucky Luke 69: De Profeet*)*

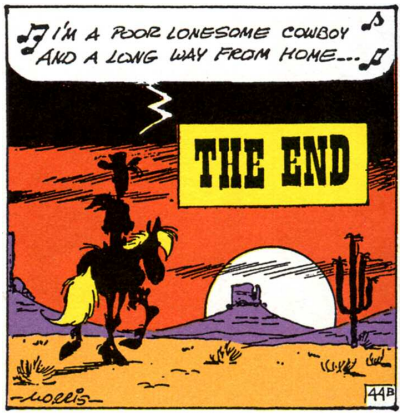

TOPNOTERINGEN DE STRIPSPECIAALZAAK

A8: Phil IJzerdraad
Nr. 341 De Grenzeloze Top 500 (Nr. 206 in 2012)

A10: Blauwvoeten op het Oorlogspad
Nr. 463 De Grenzeloze Top 500 (2012)

B1: De Postkoets
Nr. 190 De Grenzeloze Top 500 (Nr. 362 in 2012)

B20: De Éénarmige Bandiet
Nr. 73 BelgenTop 100

B23: Fingers
Nr. 9 49 Kanjers van Oranje

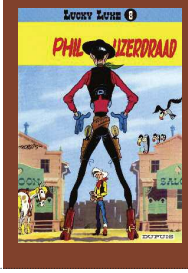

ALS JE HIERVAN HOUDT, LEES DAN OOK...

RATAPLAN EN KID LUCKY: Twee spin-offs van het origineel. De eerste met de domste hond van het wilde westen in de hoofdrol, de tweede met Lucky als kind • **DE BLAUWBLOEZEN**: Een korporaal en een sergeant in het kamp van de Noordelijken ten tijde van de Amerikaanse Burgeroorlog kunnen elkaar niet luchten, maar ze kunnen ook niet zonder elkaar.